

PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG

RÁKÓCZI SZÖVETSÉG

**XIV. KÁRPÁT-MEDENCEI KÖZÉPISKOLÁS
TÖRTÉNELMI VETÉLKEDŐ**

**Megújulási törekvések a megosztott Magyarországon –
Magyarország művelődéstörténete 1526-1635 között**

ÍRÁSBELI MÁSODIK FORDULÓ

2015. FEBRUÁR 3.

ISKOLA NEVE ÉS PONTOS CÍME:

.....
.....

CSAPATTAGOK:

1,
2,
3,

Elérhető pontszám/Összpontszám: **184**/.....

Felügyelőtanárok:

Javító:

I. Találjátok meg az összetartozó képpárokat, majd fogalmazzátok meg a párok közötti kapcsolatot!

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

1. számpár: **1-5**

Kapcsolat: **Fráter György meggyilkolása (Alvinc)**

2. számpár: **2-4**

Kapcsolat: **Pázmány Péter megalapítja a nagyszombati egyetemet**

3. számpár: **3-7**

Kapcsolat: **Balassi Bálint Esztergom ostrománál vesztette életét**

4. számpár: **6-12**

Kapcsolat: **Bethlen Gábor fejedelmi központja Gyulafehérvár**

5. számpár: **8-10**

Kapcsolat: **Dobó István Eger védője, a várba található a sírja**

6. számpár: **9-11**

Kapcsolat: **Zrínyi Miklós a szigetvári hős**

12pont

II. Kapcsoljátok össze a forrásokat a képekkel, majd válaszoljatok a kérdésekre!

A párokat írjátok a képek alatti táblázatba!

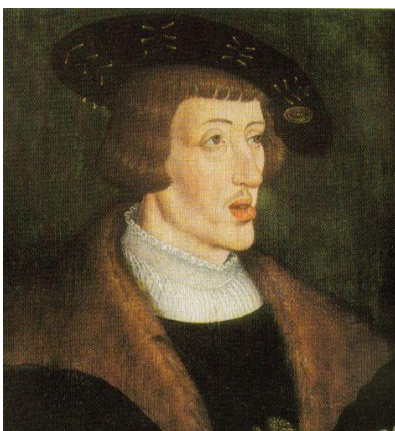
1.

2.

3.

4.

5.

6.

Kép száma	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Forrás betűjele	F	A	C	D	B	E

6 pont

A) „kelj bátran jogaid védelmére, annál is inkább, mert tudnod kell, hogy a római pápa, Anglia hatalmas királya, a velencei köztársaság, kivált pedig mi nem fogunk segély nélkül hagyni”

Melyik európai szövetséget ismeritek fel a forrásban? **Cognaci-liga**

Kik a szövegben említett királyok? **VIII. Henrik, I. Ferenc**

Nevezzétek meg e királyok ellenfelét! **V. Károly**

Mi rendezi a két fél közötti konfliktust? **cambra-i béke**

5 pont

B) „A fejedelem úr a királyi címet, valamint Magyarország egész igazgatását, kormányzását és jelvényeit őszintén és teljesen leteszi, egyúttal róluk örökre lemond;”

Miből származik az idézet? **Nikolsburgi béke**

Mit kapott a fejedelem a lemondás fejében kárpótlásul? **Hét felső-magyarországi vármegyét**

Kiknek a vereségét követően került sor a megállapodásra? Hol és mikor zajlott le ez az összecsapás?

Csehek 1620-as fehérhegyi vereségét követően

5 pont

C) „... ha átengednénk az egész kereszténységnek ezt a védfalát és erődjét, amely mostanáig sok éven át ősünknek és magunknak nyugalmát és sérthetetlenségét biztosította, az örökös tartományok vesztesége lenne.”

Milyen rokoni kapcsolatban állt a részlet szerzője a Mohácsnál meghalt magyar uralkodóval? **sógorok**

Melyek a Magyar Királlyal határos örökös tartományok? **Ausztria, Stájerország, Krajna**

Említsetek egy konkrét esetet, amikor egy „erőd” biztosította időszakunkban az örökös tartományok nyugalmát! **Kőszeg**

Évszám: **1532**

Helység: **Kőszeg**

Az „erőd” védője: **Juristics Miklós**

7 pont

D) „Ami tehát a vallás ügyét illeti: erre nézve most a közönséges végzések, sőt még az ezerhatszáznegyedik évi legutolsó törvénycikkely sem állván ellent, miután ez az országgyűlésen kívül és az országalakók beleegyezése nélkül volt hozzáadva és ezért el is törlik...”

Értelmezzétek a szöveget, fűzzetek hozzá magyarázatot!

A vallás ügyével foglalkozó 1604-es 22. törvénycikk törvénytelen, mivel ezt Rudolf az országgyűlés tudtán kívül, utólag illesztette be. A protestánsokat súlyosan sérti, megtiltotta, hogy a jövőben vallási kérdésekről országgyűlésen tárgyaljanak

Miből származik a fenti részlet? **Bécsi béke**

Említsetek még négy további fontos rendelkezést a fenti „megállapodásból”!

pl. békét kell kötni a törökkel; nádort kell választani; országos méltóságokat magyarokkal kell betölteni; elismeri Erdély önállóságát; tiszteletben tartja Bocskai nemesítéseit; Bocskai kap 3 vármegyét

Mi a közvetlen következménye az „egyezménynek”? **Adjátok meg keletkezésük évszámát!**

Zsitvatoroki béke 1606

Soroljatok fel a korból legalább egy, a protestánsok sérelmére elkövetett eseményt!

Belgiojoso gróf fegyverrel elvette a kassai Szent Erzsébet templomot a lutheránusoktól

10 pont

E) „Egyébként a fenséges fejedelem és leszármazó utódai ő szent császári és királyi felségét az egész kereszténység fejének, Magyarország királyának, maguknál nagyobbak és főbbnek... tartják és vallják...”

Azonosítsátok a részletben szereplő személyeket! **János Zsigmond; Miksa**

Ismertessétek a megegyezés tartalmát!

János Zsigmond lemond magyar királyi címéről/ felveszi az erdélyi fejedelmi méltóságot/ amennyiben nem születne utóda, országa visszazáll a királyra/ Erdély Magyarország elválaszthatatlan részét képezik

5 pont

F) „...ámde ahogyan csaknem minden eddigi levelemben könyörögtem Felségednek, hogy tisztességgel rendezze a királyné Őfelségével és fenséges fiával való kapcsolatát...”

Ki a levél írója, kik a részletben említett személyek? **Fráter György; Ferdinánd, Izabella, János Zsigmond**

Milyen megállapodásokra kerül/t/ sor, ismertessétek ezek tartalmát!

- 1) **gyalui egyezmény; János Zsigmond és Izabella kárpótlás fejében lemondanak, Ferdinánd átveszi országrészüket**
- 2) **nyírbátori egyezmény; kiegészítve az előzőt> Fráter György helytartó marad, esztergomi érsek lesz, javasolja a Szentszéknek bíborossá emelését**

8 pont

III. Nézzétek meg figyelmesen a képeket, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Milyen eseményeket ábrázolnak a képek?

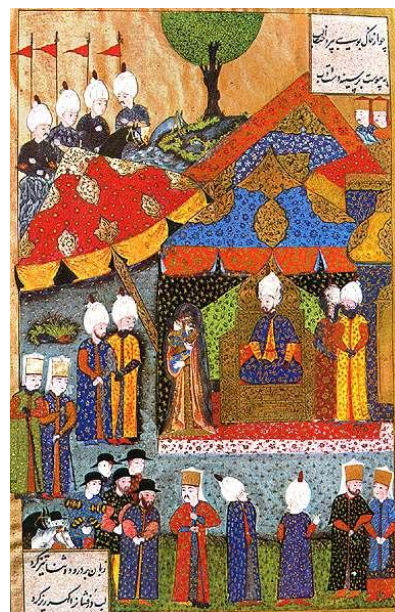
Buda elfoglalása, a csecsemő János Zsigmond/Izabella Szulejmán előtt

Milyen konkrét előzmények vezettek idáig?

Szapolyai halálát követően, a váradi békét megszegve Fráter György királlyá választotta János Zsigmondot. A Ferdinánd által ostromlott Buda „felmentésére” érkező török sereg, miközben Szulejmán sátrában fogadta a magyar előkelőségeket, bevonult Budára.

Melyik években tett már korábban is” itt látogatást” a trónon ülő személy? **1526, 1529**

Ki a leghíresebb áldozata az eseménynek? **Török Bálint**

7 pont

IV. Határozzátok meg, hogy az alábbi események melyik magyar király uralkodása alatt történtek!

Az esemény betűjelét írjátok a táblázat megfelelő helyére! (Néhány esemény több uralkodóhoz is rendelhető!)

Szapolyai János	I. Ferdinánd	János Zsigmond	I. Miksa	I. Rudolf	II. Mátyás	II. Ferdinánd
F, G, K	C, D, F, G	C, G, K		B, E, I, J, N	L, M	A, H

A) Nickolsburgi békekötés

B) Meghalt I. Erzsébet királynő

C) Megnyílt a katolikus megújulást szolgáló zsinat

D) Megszületett az augsburgi vallásbéke

E) Németalföldön létrejött az utrechti unió

F) Az ország méltóságai királytalan országgyűléseket tartottak

G) Megalakult a Jézus Társaság

H) A lützeni csatában meghalt Gusztáv Adolf svéd király

I) Prágában az Erdélyi Fejedelemség és a Királyság között törökellenes szövetség alakult

J) Vizsolyban megjelent a magyar nyelvű Biblia.

K) A speyeri birodalmi gyűlésen a német fejedelmek kiadták tiltakozó iratukat

L) Defenesztráció Prágában

M) Homonnai Drugeth Györgyöt trónkövetelőként jelölte

N) Anglia legyőzte a spanyol Armadát

14 pont

V. Döntések el az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Válaszotokat aláhúzással jelöljétek!

- 1) A nyírbátori megegyezés értelmében sor került János Zsigmond és Johanna házasságára.
igaz-hamis
- 2) Fráter György meggyilkolásával egy időben sor került testének megcsonkítására.
igaz-hamis
- 3) A várháborúk kezdetén a Török Birodalom hadban állt a perzsákkal.
igaz-hamis
- 4) A török hadsereg hadműveleteinek befejezését az őszi időjáráshoz kötötte.
igaz-hamis
- 5) A yorki érsek felhívására Angliában is naponta imádkoztak a szigetvári védők lelki üdvéért.
igaz-hamis
- 6) Lengyelország érseke nem támogatta Báthory Istvánt a lengyel királyválasztáson.
igaz-hamis
- 7) A lutheri hit követőit az 1520-as években a főpapság eretnekeknek tartotta, a törvények az új hit vallóit tűzhalálra ítélték.
igaz-hamis
- 8) Luther Kálvinhoz hasonlóan az úrvacsorát szimbólumnak tartotta.
igaz-hamis
- 9) Buda elvesztését követően a Magyar Királyság külkereskedelmi mérlege az egész századon keresztül aktívumot mutatott.
igaz-hamis
- 10) A mélyen hívő, lutheránus Bocskai arcul csapásnak érezte a protestánsok ellen elkövetett atrocitásokat, ezért az elégedetlenek élére állt.
igaz-hamis

10 pont

VI. Egészítsétek ki a szöveg hiányzó részeit!

Buda elfoglalását követően a törökök megszervezték az egész birodalomban érvényesülő közigazgatási struktúrájuknak megfelelően az első magyarországi **vilajetet**. A **vilejeteket** másként **beglerbégségeket**, illetve az ezeket alkotó **szandzsákokat** a törökök nagyobb váraik köré szervezték, élükre **beglerbégeket** (akik általában **pasa** rangot is viseltek) illetve **szandzsákbégeket** állítottak. A budait követően 1552-ben létrejött a **temesvári vilajet**. 1594-ben hívták életre a **győri és a pápai beglerbégséget/vilajetet**, melyek azonban csak e várak visszavételéig, **1598-ig** álltak fenn. Az 1596-ban kialakított **egri** és az 1600-ban megszervezett **kanizsai** tartományt viszont egészen a 17. század végéig megtartották. A fent említett vezetők egyszerre voltak területük **katonai,- köz- és pénzügyigazgatási irányítói**, feladataikat a budai **pasa** irányítása alatt látták el, részvételi joggal a

pasa tanácsában **a díván**-ban. Parancsnokságuk alá tartoztak a **szolgálati** birtokkal fizetett lovas **szpáhik**.

Buda elfoglalását követően a meghódított területen a mohamedán jognak megfelelően a föld tulajdonjoga gyökeresen megváltozott. A meghódított föld a **szultán** tulajdona. Kincstári kezelésben maradt a legértékesebb birtok az úgynevezett **hász-birtok**.

23 pont

VII. Párosítsátok a műveket szerzőikkel!

- 1) Háló
- 2) Az Úr Jézus Krisztusnak szent vacsorájáról...való prédikációk
- 3) Ördögi kísértetek
- 4) Hungaria
- 5) Árgirius
- 6) Magyar grammatika

Szerző	Mű címe
Oláh Miklós	Hungaria
Heltai Gáspár	Háló
Bornemisza Péter	Ördögi kísértetek
Szenczi Molnár Albert	Magyar grammatika
Huszár Gál	Az Úr Jézus Krisztusnak szent vacsorájáról...való prédikációk
Gergei Albert	Árgirius

6 pont

VIII. Párosítsátok a fogalmakat jelentésükkel!

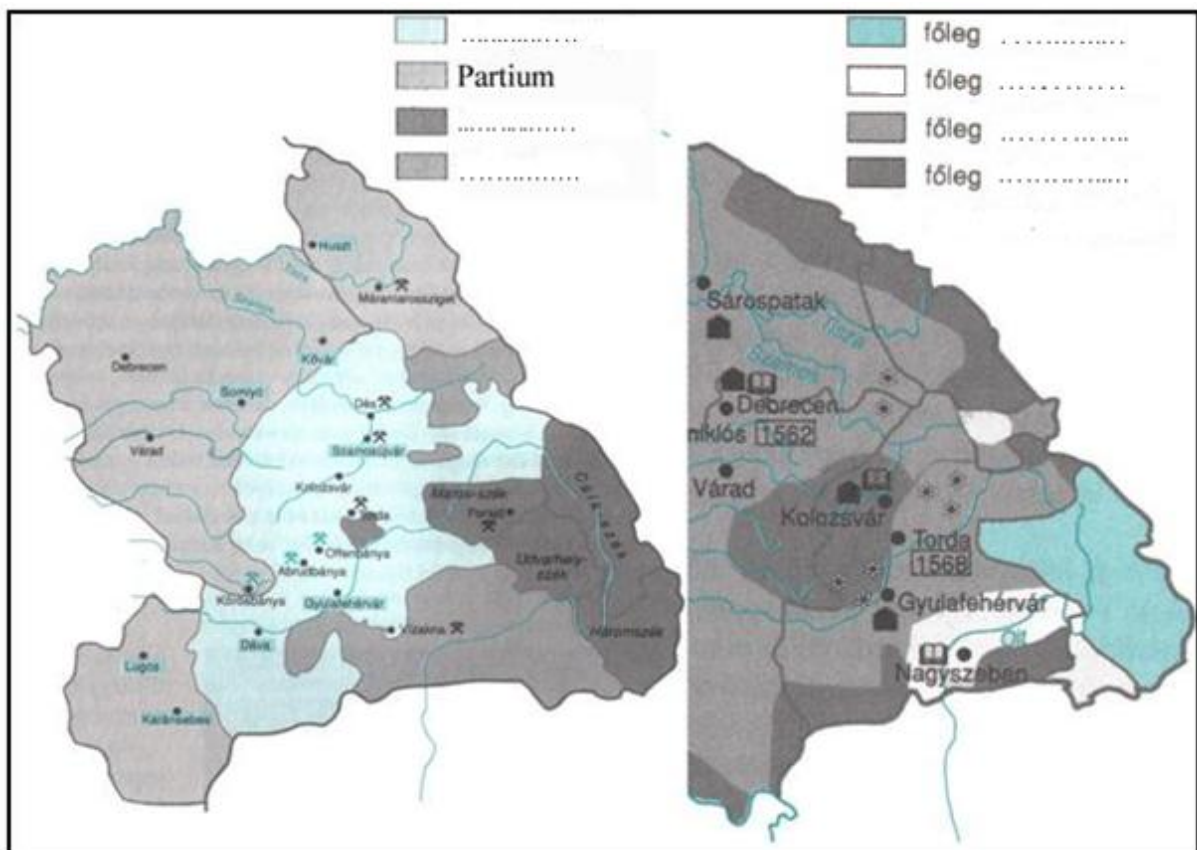
Fogalom	Jelentés
graduál	protestáns énekeskönyv
postilla	prédikáció
mitra	püspöksüveg
tumba	padlóra állított sírláda

szuperintendens	protestáns egyházak püspöke
predesztináció	eleve elrendelés

- 1) püspöksüveg
- 2) padlóra állított sírláda
- 3) prédikáció
- 4) eleve elrendelés
- 5) protestáns énekeskönyv
- 6) protestáns egyházak püspöke

6 pont

IX. A térképek Erdély közigazgatási/etnikai és felekezeti összefüggéseit világítják meg. Ennek megfelelően egészítsétek ki a térképek jelmagyarázatát!

kék: magyar vármegyék

szürkébb: székely székek

szürke: szász székek

kék: katolikus

fehér: evangélikus

szürke: református

szürkébb: ortodox

Mi jut eszetekbe az évszámmal jelölt helységekről?

1562. Debrecen:

Debrecen-egervölgyi hitvallás

1568. Torda: **a tordai országgyűlés vallásszabadságot hirdetett a négy bevett vallás számára**

9 pont

X. Csoportosítsátok az alábbi neves egyházi személyeket felekezeti hovatartozásuk szerint! A több egyházat megjártakat legutolsó felekezetükhöz soroljátok!

Kálmáncsehi Sánta Márton, Honterus János, Károli Gáspár, Heltai Gáspár, Blandrata György, Káldi György, Dávid Ferenc, Oláh Miklós, Dévai Bíró Mátyás, Szegedi Kis István, Mélius Juhász Péter, Huszár Gál,

unitárius	református	katolikus	evangélikus
Blandrata György	Kálmáncsehi Sánta Márton	Káldi György	Honterus János
Heltai Gáspár	Mélius Juhász Péter	Oláh Miklós	Dévai bíró Mátyás
Dávid Ferenc	Szegedi Kis István		Huszár Gál
	Károli Gáspár		

Fentiek közül többen nyomdaalapítóként is hírnevet szereztek. Kik ők?

Honterus János, Heltai Gáspár, Huszár Gál

Válogassátok ki a bibliafordítókat!

Károli Gáspár, Káldi György

17 pont

XI. Egészítsétek ki az ábra hiányzó részeit, majd válaszoljatok az alábbi kérdésekre!

Ki és mikor hozta létre a 2. intézményt? Ferdinánd, 1556

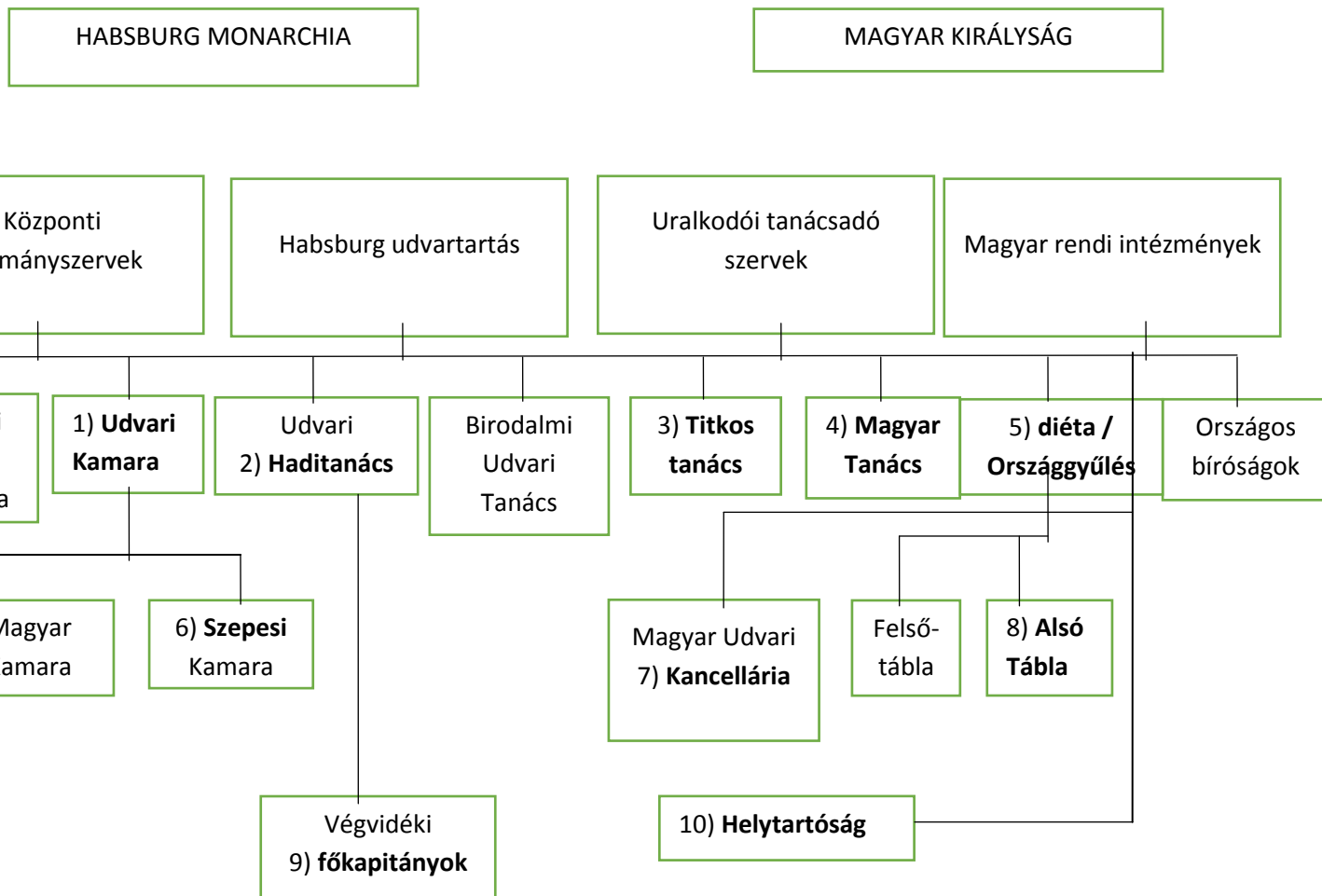
Milyen területekre terjedt ki az 1. intézmény hatásköre? (min.: 2 elem) pénzügyek, kamarák felügyelete, kölcsönök felvétele, vámok, kincstári birtokok, adójövedelmek

Mi volt a 6. intézmény székhelye? Kassa

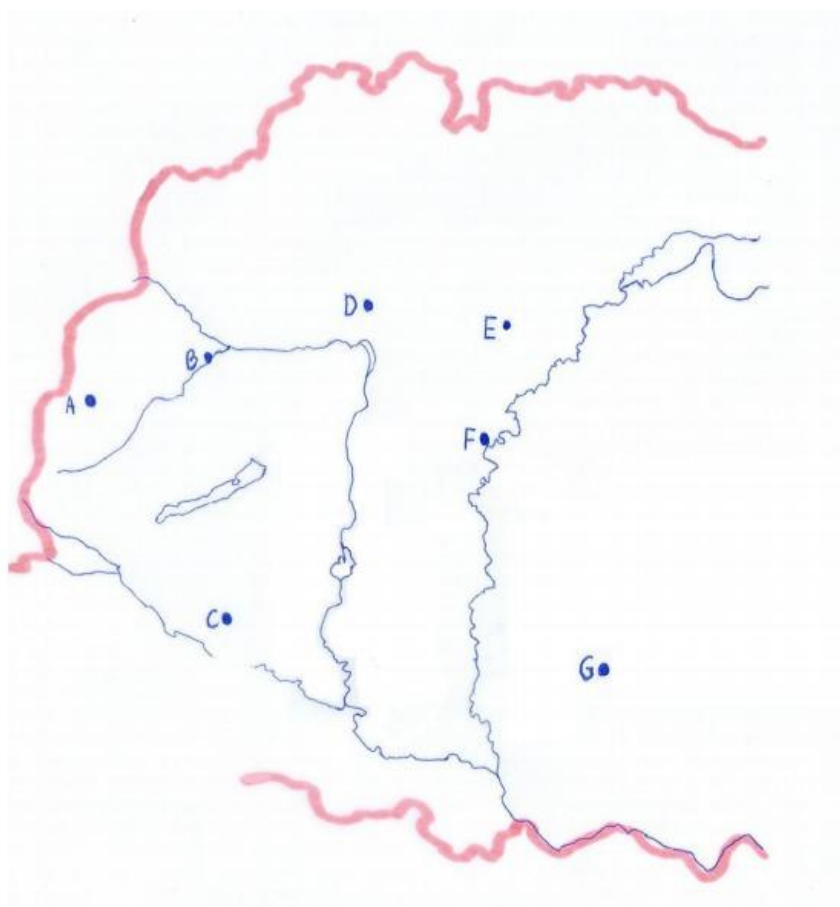
Kit helyettesített a 10. intézmény vezetője? nádor

Kik vesznek részt a 8. intézmény munkájában? vármegyék nemesi követei, városok/ káptalanok követei

18 pont

XII. Töltsétek ki a táblázatot a térkép és a megadott információk segítségével!

A térkép betűjele	A vár neve	A várvédő/várvívó kapitány neve	A vár elestének/visszafoglalásának évszáma
A	Kőszeg	Jurisics Miklós	1532
B	Győr	Pálffy Miklós/Adolf Schwarzenberg	1598
C	Szigetvár	Zrínyi Miklós	1566
D	Drégely	Szondi György	1552
E	Eger	Nyáry Pál	1596
F	Szolnok	Nyáry Lőrinc	1552
G	Temesvár	Losonczy István	1552

PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG

RÁKÓCZI SZÖVETSÉG

**XIV. KÁRPÁT-MEDENCEI KÖZÉPISKOLÁS
TÖRTÉNELMI VETÉLKEDŐ**

**Megújulási törekvések a megosztott Magyarországon –
Magyarország művelődéstörténete 1526-1635 között**

ÍRÁSBELI MÁSODIK FORDULÓ

2015. FEBRUÁR 3.

ISKOLA NEVE ÉS PONTOS CÍME:

.....
.....

CSAPATTAGOK:

1,
2,
3,

Elérhető pontszám/Összpontszám: **184**/.....

Felügyelőtanárok:

Javító: